

Místní názvy v obci Březolupy

1. Úvod:

Jako kronikáře naší obce mě již několikrát napadlo, jestli i mladší generace zná místní názvy jednotlivých částí katastrálního území naší obce, nebo její zastavěné části. V době počítačů a dalších technických vymožeností naše školou povinné spoluobčany venku moc často vidět není, takže pravděpodobně nemají potřebu říkat: sejdem se v „Remízi“, „Chrástkách“, „Čertoryji“, nebo půjdeme do „Šraňků“, „Zápolí“, nebo „Podsedků“.

Na následujících řádcích se proto pokusím pokud možno srozumitelně tyto informace připomenout, nebo nově sdělit. Většinu z nich znám ze svého dětství, ale další jsem zjistil ze starších kronik obce Březolupy, nebo jiných historických pramenů.

2. Prolog:

Obec Březolupy se rozprostírá na posledních výběžcích Vizovických vrchů. I když kopce v nejbližším okolí vesnice dosahují nadmořské výšky pouze 300 m.n.m., což je zhruba polovina výšky nejvyšších hor této vrchoviny, přesto vytváří malebný kout na území Jihovýchodní Moravy.

Možná to bude tím, že jsem ve zdejších kraji vyrostl, ale připadá mi tak nějak zajímavější než rovinaté území, které se line podél toku řeky Moravy a na Hané, nebo již příliš vysoké vrcholky hor na Valašsku. Každý kraj má své nezaměnitelné kouzlo, a já si myslím, že možná víc než si lidé připouští platí známé přísloví: „Všude dobře, doma nejlíp“.

3. Místní názvy v obci:

Nejstarší domy na území obce nelze zpětně zjistit, protože jejich číslování bylo zavedeno až v roce 1770. Číslování začínalo vždy od začátku vesnice v místě na němž vjížděla do vesnice její vrchnost, což v našem případě bylo od Bílovic, tj. v části zvané „Kopec“. Z tohoto důvodu zde mají domy nejnižší čísla ze všech. Výjimkou byl „dolní“ mlýn, který měl č.p. 1 a stával v místě současné ubytovny v kempu.

Nejstarší mapa obce Březolupy vznikla při vytváření tzv. Stabilního katastru a je z roku 1828. Tuto mapu je možno si prohlédnout na internetových stránkách Moravského Zemského archivu v Brně (adresa: www.mza.cz/indikacniskici).

Vydejme se tedy s její pomocí na virtuální procházku po obci Březolupy počátkem 19. století. Z části KOPEC, která se rozkládá u cesty od hřbitova se vydáme směrem ke kostelu a zjistíme, že už byla postavena většina domů po levé straně VELKÉ ULIČKY, vedoucí vlevo severním směrem strmě do straně. Dorazíme na křižovatku, kde je v současné době pomník T. G. Masaryka, vlevo vede cesta směrem části PODE DRAHY, ale prozatím končí domy kousek za křižovatkou s MALOU ULIČKOU směřující vlevo k uličce Velké a cestou do části zvané ŽLEBY směřující doprava. Zde se tedy otočíme, protože DRAHY vystavěné právě od této křižovatky do kopce při obou stranách cesty ke Komárovu bychom prozatím hledali marně.

Vydáme se směrem jižním a dorazíme do části DĚDINA, což jsou domy na návsi v okolí kostela. Domy byly vystavěny pouze po levé straně cesty směrem východním avšak jenom po křižovatkou pod zámek, kde končily v současné části PODSEDKY. Marně bychom hledali VČELÍNKY, kde domy lemují po obou stranách silnice k Šarovům v délce 600 m, nebo ÚLEHLU, tj. jedinou uličku odbočující z této silnice vlevo a směřující do části ČÍSTRÉ, případně k Mateřské školce, kde taktéž počátkem 19. věku žádných domů nebylo.

Z tohoto důvodu zamíříme k zámku, vlevo se nachází „horní“ mlýn č.p. 87 a pokud nahlédneme na východ, uvidíme část KOZINA (dříve zvanou Kozí řádek), kde stálo jenom několik domů po levé straně této ulice. Nad zámek se nacházely směrem na Uherský Brod již pouze budovy hospodářského dvora a cesta zde končila. Ke Svárovu a Zlámanci vedla, stejně jako v současnosti cesta polní kolem současné skládky. Od zámku jdeme po silnici vedoucí k „hlavnímu“ mostu na cestě vedoucí ke kostelu. Řada domů směrem k Bílovicím končila přibližně v polovině „rovinky“, tzv. DRUHÉ STRANY. Zcela chybí část obce zvaná

ZÁPOLÍ, kde se v současnosti zástavba vyskytuje po obou stranách silnice ještě přibližně 700m a jednostranně ještě o 200 metrů dále.

Vraťme se však k naší procházce po vesnici, přejdeme most přes potok Březnici a dostaneme se opět ke kostelu do části Dědina. Na první domy však narazíme až v místě dnešní Základní školy, a proto odbočíme vlevo, abychom s dostali do části MOČIDLA, rozprostírající se za školou. Žádné fotbalové hřiště ani víceúčelová hala samozřejmě ještě nevidíme, a tak jdeme dále až dojdeme opět pod část Kopec.

To je přibližně vše co bychom v roce 1828 uviděli, ale samozřejmě musím zmínit i další současné části obce, které tenkrát neexistovaly a o nichž prozatím nebyla v textu zmínka. Jedná se zejména o část ŠRAŇKY, a to jak Dolní, tak i Horní nacházející se v západní části obce směrem k Topolné. Dále pak část ZA OHRADŮ vedoucí souběžně s hlavní silnicí směrem od Bílovic k hospodářským stavením (později hlavnímu vjezdu do statku) a navazující na ulici NAD ZÁMKEM končící bytovkami u současné cesty k Uh. Brodu. Na závěr jsem si ponechal nejnovější části obce, NAD ULIČKOU a POD HŘBITOVEM, kde byly rodinné domy vystavěny koncem 20. století, ve druhém případě až v prvních letech století 21..

4. Vodoteče:

V současné době protéká obcí otevřeným korytem pouze potok Březnice, ale v minulosti tomu tak nebylo. Tok Březnice nebyl samozřejmě dříve regulován (k tomu došlo až po povodni v roce 1958), ale v podstatě na území obce tekla v místě současného koryta. I oba mosty byly přibližně v současných místech, ale mnohem menšího průtočného profilu.

Ihned po soutoku s Hlubockým potokem (tekoucím od současného rybníka za obcí) se od Březnice odkláněl mlýnský náhon přivádějící vodu k oběma mlýnům v obci. Ten pak podtéká cestu k zámku a v místě parku se opět křížil s Březnicí. Toto křížení bylo zajištěno pomocí tzv. vantrok, které převáděly náhon pod potokem. Náhon pak pokračoval přes okraj parku a u současné školy přes něho přecházel most na cestě k návsi. Na konci Močidel ho pak křížil potok tekoucí od Remízi, tj. lesíka nad obcí u cesty vedoucí směrem ke Komárovu. Tento potůček tekla podél cesty od Drahů přes Močidla, dále přes současné hřiště a za dolním mlýnem se vléval do náhonu. Náhon pak pokračoval od mlýna souběžně s tokem Březnice a přibližně na konci dnešního Zápolí se vléval zpět do ní.

Poslední tokem byl malý potůček, jehož poslední zbytek koryta je pořád ještě otevřený, a to v jižní části zámeckého parku. Tento bezejmenný vodní tok sbíral vody ze svažitého terénu od současné cesty k Uh. Brodu a odváděl je do Březnice. Tato pak jako hlavní tok naší oblasti odevzdávala všechny vody z katastru obce věky věkoucí u Jarošova do řeky Moravy.

5. Závěr:

Tolik v krátkosti výlet do místopisu jedné vesnice Jihovýchodní Moravy. Doufám, že některým čtenářům článek připomněl časy minulé, jiným zase poskytl informace nové a snad pro ně i zajímavé. V každém případě si myslím, že každý člověk by měl vědět alespoň něco málo z historie svého bydliště. Pokud má navíc přímo v Březolupích své kořeny je skoro „povinností“ tyto informace předávat svým potomkům, tak jak to dělali všechny generace předků před námi.

V příštích článcích bych Vás rád seznámil s místními názvy polních tratí v okolí Březolup a nejstaršími rody v naší obci. Tyto články mám pouze rozpracované a v průběhu roku 2013 je zveřejním opět v Březolupském zpravodaji, případně na internetové stránce obce.

Mé poděkování za spolupráci při získávání informací pro tento článek patří paní Ludmile Samohýlové ze Zlína, rozené Lysoňkové z Březolupy.

Dne 28. 11. 2012 zpracoval Radek Berečka, kronikář obce Březolupy